

The seal of the Tonga Legislative Assembly is a large, faint watermark in the background. It features a central cross with a crown on top and a sword on the left. The words 'LEGISLATIVE ASSEMBLY' are written in an arc at the top, and 'TONGA' is written in an arc at the bottom.

KO E MINITI 'O E
FEME'A'AKI
'A E
HOU'EIKIM MIPA
'O E
FALE ALEA 'O TONGA

FIKA	13
'AHO	Tu'apulelulu, 23 Fepueli 2017

Fai 'i Nuku'alofa

HOU'EIKI M MIPA 'O E FALE ALEA

'Eiki Sea Fale Alea

Lord Tu'ivakan

'Eiki Fakaafonganga N pele, Vahefonua Tongatapu

Hou'eiki Minisit Kapineta

'Eiki Pal mia

'Eiki Tokoni Pal mia

'Eiki Minisit Fonua, Ngaahi Koloa Fakaenatula

& Kau Tau 'a 'Ene 'Afio

'Eiki Minisit Pa'anga & Palani Fakafonua

'Eiki Minisit Fefakatau'aki, Ngaahi Ng ue 'a e Kakai

& Polisi, Pil sone, Tamate Afi

'Eiki Minisit T naki Pa'anga H Mai & Tute

'Eiki Minisit Lao

'Eiki Minisita Ngoue, Me'atokoni, Ngaahi Vao'akau, Toutai

'Eiki Minisit Ngaahi Kautaha Pisinisi 'a e Pule'anga

'Eiki Minisit Mo'ui

'Eiki Minisit Ngaahi Ng ue Lalahi & Takimamata

'Eiki Minisita Ako & Ako Ng ue

Samuela 'Akilisi P hiva

Siaosi Sovaleni.

Lord Ma'afu Tukui'aulahi

Dr. 'Aisake Valu Eke

Dr. P hiva Tu'i'onetoa

T vita Lavemaau

Sione Vuna Fa'otusia

S misi Taelangi Fakahau

Poasi Mataele Tei

Dr. Saia Ma'u Piukala

Semisi Lafu Kioa Sika

Penisimani 'Epenisa Fifita

Hou'eiki Fakaafonganga N pele

Lord Tu'i' fitu

Lord Vaea

Lord Tu'ilakepa

Lord Tu'iha'angana

Lord Tu'iha'ateiho

Lord Nuku

Lord Fusitu'a

'Eiki Fakaafonganga N pele Fika 1 Vava'u.

'Eiki Fakaafonganga N pele Fika 1 Tongatapu

'Eiki Fakaafonganga N pele Fika 2 Vava'u.

'Eiki Fakaafonganga N pele Fika 1 Ha'apai

'Eiki Fakaafonganga N pele Fika 2 Ha'apai

'Eiki Fakaafonganga N pele 'Eua

'Eiki Fakaafonganga N pele Ongu Niua

Kau Fakaafonganga Kakai

Fakaafonganga Fika 4 Tongatapu

Fakaafonganga Fika 12, Ha'apai

Fakaafonganga Fika 13, Ha'apai

Fakaafonganga Fika 15, Vava'u

Fakaafonganga Fika 16, Vava'u

Fakaafonganga Kakai 17, Ongu Niua

M teni Tapueluelu

Vili Manuopangai Hingano

Veivosa *Light of Life* Taka

S miu Kuita Vaipulu

'Akosita Havili Lavulavu

Sosefo Fe'aomoeata Vakati

asenita

Fakahokohoko

Fale Ale a’o Tonga.....	5
Lotu	5
Ui ‘a e Fale	5
Poaki.....	5
Me’a ‘a e ‘Eiki Sea.....	5
Tu’u ‘a e Tohi Tu’utu’uni ‘ikai fiema’u ha tali e Pal mia	6
L pooti 3/2017 K miti Ngaahi Totonu Fale Alea	6
Ola e ng ue ‘a e K miti ki he Tohi Tali Pal mia.....	7
Fokotu’u ‘a e Komiti Ngaahi Totonu Fale Alea	8
Ke fakatokanga’i l pooti ‘a e K miti pea tali ngutu Pal mia ‘ene tali.....	8
Mo’utafu’ua he aofangatuku kuo fai ki he Tali Pal mia.....	9
Fakatonutonu ‘oku ‘ikai ko ha faka’ilo faka-Fale Alea eni	9
Fokotu’u ke tipeiti’i faka’uhinga K miti na’e fai	9
Ngaahi makatu’unga ki he ‘ikai lau tali Pal mia	10
Tokoni ‘a e Seá ki he ng ue na’e fakahoko ‘e he K mití	11
Laum lie e ng ue na’e fakahoko ‘aki ‘e he K miti	11
Mahu’inga ke muimui ki he Tu’utu’uni Ng ue ‘a e Fale.....	12
Kole Pal mia ke lau ‘ene tohi tali e tohi e Sea Fale Alea	13
Fokotu’u Pal mia ke to’o ‘ene tali 6 & 9	14
Taukave’i ko e ngaahi hingoa he fokotu’u tukuaki’i ‘ikai ko nautolu ‘oku tukuaki’i	15
Fokotu’u ke lau ngaahi pepa fakamatala fakalahi e ongo l pooti.....	15
Fakatonutonu kehekehe e mafai Fale Alea mo e Fakamaau’anga	16
Fakatonutonu ‘ikai aofangatuku Komiti ko e Fale Alea ‘oku faitu’utu’uni kakato	16
Maumau’i tali Pal mia Tu’utu’uni 170 e Fale Alea.....	17
L pooti ki he ng ue na’e tuku ki he K miti	18
Kole ki he Pal mia ke lele Fale ‘apongipongi.....	19
Tali lelei Palemia kole ‘a e Sea Fale Alea.....	19
Ngaahi kongha he Tali Pal mia ke to’o	19
Kelesi.....	20
Fakam ’opo’opo Ngaahi Feme’a’aki Fale Alea	21

Fale Alea ‘o Tonga

‘Aho: Tu’apulelu, 23 Fepueli, 2017

Taimi: 1400-1410 Efiāfi

S tini Le’o: Me’a mai ‘Eiki Sea e Fale Alea (*Lord* Tu’ivakan)

‘Eiki Sea : K taki Kalake, fai mai e lotu ‘a e ‘Eiki.

Lotu

(Ne hua mai leva ‘a e Lotu ‘a e ‘Eiki, pea kau fakataha ki ai mo e Hou’eiki M mipa ‘o e Fale Aleá hono hiva’i)

‘Eiki Sea: Kalake, fai mai ‘etau taliui.

Ui ‘a e Fale

Kalake T pile: Tapu mo e ‘Eiki Sea ‘o e Fale Aleá, ‘Eiki Pal miá mo e Hou’eiki Minisit ‘o e Kapinetí, tapu mo e Hou’eiki Fakafofonga ‘o e Hou’eiki N pele ‘Ene ‘Afió, kae ‘uma’ ‘a e Hou’eiki Fakafofonga ‘o e Kakaí, kae ‘at ke fakahoko e ui ‘o e Falé ki he ‘aho ní, ‘Aho Tu’apulelulu 23 ‘o Fepueli, 2017.

(Na’e lele heni ‘a e taliui)

Kalake T pile: ‘Eiki Sea kole ke u to e fakaongo mu’a.

‘Eiki Sea: M 1 .

Poaki

Kalake T pile: ‘Eiki Minisit ki he Pa’anga H maí mo e Tute, ‘Eiki N pele Nuku, ‘Eiki Sea, ko e ngata’anga ‘o e tali ui ho Fale. Ko e ‘Eiki Minisit Fonua & Ngaahi Koloa Fakaenatulá mo e Kau Tau ‘Ene ‘Afió ‘oku poaki mai. Pea ko M teni Tapueluelu, poaki mai, toki me’a t mui mai, S sefo Fe’aomoeata Vakati, ‘oku poaki tengetange. Ko e toenga ‘o e Hou’eiki M mipa ‘oku ‘ikai ke tali honau uí, ‘oku ‘i ai e tui ‘oku nau me’a t mui mai p . M 1 ‘Eiki Sea.

Me’a ‘a e ‘Eiki Sea

‘Eiki Sea: M 1 . Tapu mo e ‘Afió ‘a e Tolu Taha’i ‘Otuá ‘i hotau lotolotonga, fakatapu foki ki he ‘Ena ‘Afió Kingi Tupou VI kae ‘uma’ ‘a e Ta’ahine Kuini – Kuini Nanasipau’u, kae ‘uma’ ‘a e Fale ‘o Ha’a Moheofo. Fakatapu atu ki he Pal má kae ‘uma’ ‘a e Hou’eiki Kapinetí, pea fakatapu ki he Hou’eiki Fakafofonga N pele ‘o e fonuá, kae ‘uma’ ‘a e kau Fakafofonga ‘o e Kakai. M 1 ‘aupito Hou’eiki ho’omou laum lie lelei ki he efiāfi ni, koe’uhi ke hoko atu ‘etau

ng ue. 'Oku toe p foki 'a e 'aho 'e 2, ko e 'aho ni p mo e M nite, ka 'oku fiema'u p foki koe'uhi ko e pulonga kuo t he fonuá, ka 'oku faka'amu p ke tau faka'osi 'a e ng ue ko ení, ka lava he 'aho ni p ko e M nité, 'oku ou tui 'oku faingam lie.

Tu'u 'a e Tohi Tu'utu'uni 'ikai fiema'u ha tali e Pal mia

Na'e fai foki 'a e fakataha 'a e K miti Totonu 'a e Fale Aleá, 'o fekau'aki pea mo e tali mei he 'Eiki Pal miá, ka ko e fakamanatu foki kia kimoutolu, ko e tu'u 'etau Tohi Tu'utu'uní, 'oku 'ikai ke fiema'u ha tali. Ka koe'uhí ko e faka'atu'i 'etau ng ue...

<008>

Taimi: 1410-1420

'Eiki Sea: Pea mo e tu'unga 'oku 'i ai e Pal mia, ko ia na'e tuku atu e faingam lie uike kuo 'osi mo e uike ni kae tuku p mu'a ke kole ki he Kalake ke 'uluaki lau mai p 'a e Fika 4, L pooti 3 'a e ng ue mei he k miti pea 'osi ia te tau toki hoko atu. M 1 .

Lord Tu'iha'angana: Sea ki'i fakahoha'a atu.

'Eiki Sea: Me'a mai.

Lord Tu'iha'angana: Tapu atu ki he Feitu'u na 'Eiki Sea pea tapu mo e 'Eiki Pal mia mo e Hou'eiki Minisit pea tapu mo e Hou'eiki N pele pea tapu mo e Hou'eiki Fakafofonga 'o e Kakai. Sea ko e kole atu p ki he Feitu'u na ke lau mu'a 'a e *covering letter* pea lau mo e Talateu he 'oku mahino 'aupito ... 'e k taki.

'Eiki Sea: Ko ia ko e me'a ia 'oku 'ai ke fai Sea.

Lord Tu'iha'angana: M 1 .

'Eiki Sea: Pea 'osi ia pea ke toki me'a mai ...

L pooti 3/2017 K miti Ngaahi Totonu Fale Alea

Kalake T pile: Tapu mo e 'Eiki Sea, 'Eiki Pal mia mo e Hou'eiki M mipa Kakato e Fale kae 'at ke lau atu e L pooti Fika 3, 2017, K miti Tu'uma'u ki he Ngaahi Totonu 'a e Fale Alea.

Lord Tu'ivakan
'Eiki Sea
Fale Alea 'o Tonga

'Oku ou fakahoko atu ki he Feitu'u na e L pooti Fika, 2017 'a e K miti Tu'uma'u ki he Ngaahi Totonu 'a e Fale Alea.

Ko e tefito'i kaveinga 'o e l pooti ni ko e ola hono to e vakai'i 'e he k miti 'a e tali mei he 'Eiki Pal mia, Samuela 'Akilisi P hiva ki he fokotu'u ki ha p loti ke fakam l loo'i 'a e Pal mia.

Fokotu'u Fika 1, 2017

Na'e fakatefito 'a e ng ue 'a e K miti ki hono vakai'i p 'oku fakakakato 'e he Tohi Tali ni pea mo hono ngaahi pepa pou pou 'a e fiema'u 'i he ngaahi tu'utu'uni 'o e ngaahi fakataha 'a e Fale Alea pea mo e founa ng ue angamaheni 'a e Fale Alea.

'Oku 'oatu heni 'a e L pooti Fika 3, 2017 'a e K miti ni ke me'a ki ai e Feitu'u na mo e Hou'eiki M mipa kotoa 'o e Fale Alea 'o Tonga.

Faka'apa'apa atu,

.....
Lord Tu'iha'angana
(Sea K miti Tu'uma'u ki he Ngaahi Totonu 'a e Fale Alea)
'Aho 23 'o Fepueli 2017.

Peesi 2, [Talateu](#).

Ko e l pooti ni 'oku fekau'aki ia mo e ola 'a hono to e vakai'i 'e he Hou'eiki M mipa 'o e K miti 'a e Tohi Tali 'a e 'Eiki Pal mia, Samuela 'Akilisi P hiva ki he fokotu'u ki ha p loti ki hano fakam l loo'i 'o e Pal mia 'a ia ko e Fokotu'u Fika 1 ia 'o e 2017.

Na'e fakah mai 'a e Tohi Tali ni ki he 'Eiki Sea 'o e Fale Alea 'i he 'aho 21 'o Fepueli 2017. Na'e fakatokanga'i p 'e he k miti 'oku 'ikai ke 'i ai ha tu'utu'uni 'i he Tohi Tu'utu'uni ke 'omai ha Tohi Tali mei he 'Eiki Pal mia ki ha fokotu'u ki ha p loti ke fakam l loo'i 'a e Pal mia ka na'e ng ue'aki 'e he 'Eiki Sea hono mafai 'i he Tu'utu'uni 'Uluaki Kupu si'i (2) ke tuku atu ha faingam lie ke 'omai ha tali mei he 'Eiki Pal mia. Pea koe'uh ko e mafai 'o e 'Eiki Sea 'o e Fale Alea 'i he Tu'utu'uni Fika 176, na'a ne tuku mai ai 'a e tali 'a e 'Eiki Pal mia ki he K miti ni. Ko e tefito'i ng ue 'a e k miti ni ko hono fakapapau'i 'oku fai pau 'a e tali 'a e 'Eiki Pal mia ki he founa ng ue 'i he Tu'utu'uni, 'i he ngaahi tu'utu'uni 'o e Ngaahi Fakataha Alea 'a e Fale Alea fakataha mo e ngaahi founa ng ue angamaheni 'a e Fale Alea.

Ko e l pooti ni 'oku kongua. Ko e kongua 'uluaki ko e ola ia 'o e ng ue na'e to e fakahoko 'e he k miti ki he ngaahi *issue* na'e tuku mai mei he 'Eiki Sea 'o e Fale Alea fekau'aki mo e Tohi Tali 'a e 'Eiki Pal mia ki he Fokotu'u Fika 1 e 2017. Ko e kongua ko e fakam 'opo'opo mo e fokotu'u.

[Ola e ng ue 'a e K miti ki he Tohi Tali Pal mia](#)

Konga 'uluaki, ola 'o e ng ue 'a e k miti ki he Tohi Tali 'a e 'Eiki Pal mia ki he fokotu'u ki ha p loti ki hano fakam l loo'i 'o e Pal mia. Na'e fakahoko 'a e feme'a'aki 'i he fokotu'u ni 'i he fakataha 'e ono. Ko e ngaahi fakataha ko eni na'e fakahoko 'i he 'aho Pulelulu 22 mo e pongipongi Tu'apulelulu 23 'o Fepueli 2017. 'I he hili 'a e fakataha 'a e k miti pea mo e fakahoko 'a 'enua

‘uluaki l pooti ki he ‘Eiki Sea ‘o e Fale Alea na’e to e tu’utu’uni ai ‘a e ‘Eiki Sea ke to e vakai ‘a e k miti ki he ngaahi *issue* na’a ne to e tuku mai ki he k miti. Na’e fakahoko eni ‘e he ‘Eiki Sea ‘i hono mafai ‘i he Tu’utu’uni l Kupu si’i (2) ke ne faitu’utu’uni ki he faka’uhinga’i ‘o e ngaahi tu’utu’uni ‘i he Tohi Tu’utu’uni kae peh ki ha ngaahi me’a ‘e ‘ikai h ‘i he Tohi Tu’utu’uni pea ‘e aofangatuku ‘a e tu’utu’uni ‘a e ‘Eiki Sea.

Na’e fakahoko ‘a e fakataha ke to e vakai’i ‘e he k miti ‘a e ngaahi me’a na’e tuku mai mei he ‘Eiki Sea ‘o e Fale Alea ‘o fekau’aki mo e Tohi Tali mei he ‘Eiki Pal mia. Ko e tu’utu’uni mei he ‘Eiki Sea ke fakapapai’i ‘e he k miti ‘oku ‘ikai ke maumau ‘a e Tu’utu’uni 108 mo e 170 ‘o e Tohi Tu’utu’uni p ha ngaahi to e tu’utu’uni kehe ‘e ha fakamatala ‘i he kakano ‘o e Tohi Tali. ‘Ikai ko ia p , ka ko e ngaahi tali ‘oku ‘omai ke fekau’aki fakahangatonu (*directly relevant*) mo ha ngaahi makatu’unga ‘e 17 na’e fakatefito ai ‘a e tukuaki’i ‘i he fokotu’u ki ha p loti ke fakam l loo’i ‘a e Pal mia.

‘I he makatu’unga ko ia na’e vakai’i ai ‘e he k miti ‘a e ngaahi me’a na’e tokanga ki ai ‘a e ‘Eiki Sea ‘o e Fale Alea ‘o fekau’aki mo e Tohi Tali ‘a e ‘Eiki Pal mia. Pea na’e loto ‘a e tokolahi ‘o e k miti ke fakahoko ‘a e ngaahi me’a tatau ki he ‘Eiki Pal mia ke fakahoko hano fakatonutonu ‘ene Tohi Tali ‘o fakatatau ki ai.

Na’e fakahoko tohi ‘a e ngaahi fiema’u mei he k miti ki he ‘Eiki Pal mia ‘i he ho’at Tu’apulelulu 23 Fepueli 2017. ‘I he taimi 1:15 ho’at ‘o e ‘aho ni, Tu’apulelulu 23 Fepueli 2017 na’e ma’u mai ‘a e tohi mei he ‘Eiki Pal mia ‘o fakahoko mai ‘oku ‘ikai te ne tali ‘a e ngaahi fokotu’u fakatonutonu mei he k miti.

Fokotu’u ‘a e Komiti Ngaahi Totonu Fale Alea

Konga ua, Fokotu’u. Fokotu’u, ke fakatokanga’i p ‘a e l pooti ni pea mo e ng ue kuo lava ke fakahoko ‘e he k miti ki he tali ‘a e ‘Eiki Pal mia ki he fokotu’u ki hano fakam l loo’i ‘o e Pal mia pea mo hono fakahoko ha tu’utu’uni aofangatuku, fakaaofangatuku ‘a e ‘Eiki Sea ‘o e Fale Alea ke hoko atu ‘a e feme’a’aki ‘a e Fale Alea ‘i he fokotu’u ki ha p loti ke fakam l loo’i ‘a e Pal mia.

Kalake T pile: M l ‘Eiki Sea.

Ke fakatokanga’i l pooti ‘a e K miti pea tali ngutu Pal mia ‘ene tali

‘Eiki Sea: M l . Hou’eiki ko e ng ue ia kuo ‘omai mei he K miti. Pea ‘oku ... K taki p ke tau tali p mo fakatokanga’i ‘a e l pooti kuo ‘omai mei he k miti ka ko e tali ko na’e ‘omai mei he ‘Eiki Pal mia ‘e tuku p ia ke toki tali ngutu mai ‘e he Pal mia he koe’uh ko e ngaahi me’a ko na’e fiema’u ke to’o mei ai ‘oku ‘ikai ke loto ia ki ai, kae tuku p ia ke u toki fai atu hono fakatonutonu, kae ... Ka tau p loti mu’a ko ia ‘oku ke loto ke ta u fakatokanga’i p ‘a e ng ue kuo lava mei he K miti Totonu ‘a e Fale, k taki ‘o hiki ho nima. Me’a hifo ki lalo.

‘Eiki Minisit Polisi: Sea ...

‘Eiki Sea: Ko e h e me’a ‘oku ke tokanga ki ai Minisit Polisi?

Mo'utafu'ua he aofangatuku kuo fai ki he Tali Pal mia

'Eiki Minisit Polisi: Tapu mo e Feitu'u na 'Eiki Sea. Pea tapu mo e 'Eiki Pal mia. Pea tapu pea mo e Hou'eiki e Fale Alea 'Eiki ni. Sea, mo'ut fu'ua lahi mo'oni e motu'a ni 'i he ho'at ni 'i he me'a kuo hoko mai. Ko u ... pea kapau 'e peh p 'oku ke ... 'oku ta'emahino ki he motu'a ni 'a e tu'utu'uni 'a e Fale ni. Ka 'i he ... Na'e 'i ai p e feme'a'aki 'a e Pule'angá ki he Tohi Tali. Hang ko e me'a 'oku ke mea'i Sea ko e faka'ilo ... tohi fokotu'u faka'ilo ko ia na'e 'omaí ko e fo'i fokotu'u 'e 17 na'e 'omai.

Fakatonutonu 'oku 'ikai ko ha faka'ilo faka-Fale Alea eni

Lord Tu'iha'ateiho: Sea fakatonutonu.

'Eiki Minisit Polisi: Pea ...

Lord Tu'iha'ateiho: Atu 'a e me'a ko eni.

'Eiki Sea: Fakatonutonu mai.

Lord Tu'iha'ateiho: 'Oku 'ikai ko ha faka'ilo eni. Ko e *Vote of No Confidence*. Fakatonutonu ia Sea.

'Eiki Sea: M 1 . Ko ia. Ko e fakatonutonu ia.

Lord Tu'iha'ateiho: M 1 Sea.

'Eiki Minisit Polisi: M 1 e, pea 'oku ou faka'apa'apa 'aupito ki he 'Eiki N pele Fika 1 'o Ha'apai, fakatonutonu 'oku fai mai ki he motu'a ni. Tali lelei p ia he motu'a ni. Mahino p ki he motu'a ni ko e fokotu'u ke fakam 1 loo'i e 'Eiki Pal mia 'o Tonga. Pea 'oku 'ikai ko ha me'a si'i 'a e 'ai ke fakam 1 loo'i e 'Eiki Pal mia ko e me'a lahi...

<009>

Taimi: 1420–1430

'Eiki Minisit Polisi: Pea mea'i p 'e he Fale ni, 'i ai mo e ngaahi tohi na'e 'ave holo he *media* pea to e fu'u fakalilifu ange ia.

'Eiki Sea: Fai mo 'omai e poini 'oku ke me'a ki aí ka tau p loti'i ke tali e me'á pea toki 'atu ha faingam lie ke ke me'a ki ai.

Fokotu'u ke tipeiti'i faka'uhinga K miti na'e fai

'Eiki Minisit Polisi: Sea ko e me'a ko eni 'oku fakahoha'a atu ai e motu'a ni 'i he anga 'ete fakakaukau vaivai ni ko e ngaahi poini kotoa p eni 'oku lolotonga me'a, fai atu ai e fakahoha'á. Pea fai pea mo e ngaahi fakataha 'a e Pule'angá, 'omai e fetohi'aki ki he k miti. A'u p eni ki

‘aneuhu, ‘anep , fai e fe’ meili’aki ‘i he me’a tatau p . Pea a’u ki he pongipongi ni, fai ‘a e fakataha ‘a e Kapineti ‘o mau vakai hifo ki he tali na’e ‘omaí, faka’ofa kapau ‘e me’a ki ai e kakaí ‘o e fonua ni. Kae faka’ohovale kiate au Sea ‘i he tu’utu’uni ko eni, ‘a ia ko u fokotu’u atu, p ‘e lava ke tau to e ki’i tipeiti’i p ‘oku tonu ‘a e faka’uhinga ‘oku fai p ‘ikai. Ka ko e anga p ia ‘eku vakai hifo he ko e me’a ko eni kuo hokó, ‘oku ‘ikai ko ha me’a si’i pea kuo hoha’a e fonua ni. ‘Aonga p ke tau fai ha me’a ‘oku fakapotopoto ki he’etau tu’utu’uni ko eni. Ka ‘o kapau kuo lau e me’a e fokotu’ú, lau atu pea mo e talí, lau atu mo e talí. Pea ko e h e me’a kuo ta’ofi maí pea tuku mai heni, tuku mai ke tau p talanoa ki ai p ko e h ko ‘a e ‘uhinga.

He ko u ki’i lau fakavavevave hifo p eni ‘a e ngaahi faka’uhinga ko ia ki he ngaahi kupu ko ia ‘etau Tohi Tu’utu’uni. ‘Ikai ke u ongo’i ‘e au ‘oku ‘i ai ha me’a ai kuo tau lea kovi ai ki ha taha. Ko e ngaahi me’a ‘e ‘oatú ko e ngaahi me’a mo’oni p . Pea ko e hoha’a ia ‘a e motu’a ni Sea. ‘Oku ‘ikai ke u tui ‘oku fakapotopoto ‘a e ‘osi lau ‘a e fokotu’u mai ke fakam l l o’i ‘a e Pal mia, ai mo e ngaahi me’a na’e takai he m tiá pea a’u mai ia ki he m m niti ko ení, ta’ofi mai ke ‘oatu ha tali. ‘Oku ‘i ai e me’a he Fakamaau’angá ‘oku peh , he ‘ikai te ke hanga ‘o faka’ilo ha taha pea ke to e tautea p . Ko ia Sea e ki’i fakahoha’a nounou ko u ‘oatú. ‘I ai p mo e kole fakamolemole atu ki he Feitu’u na kapau ‘oku t hala atu ha fakahoha’a ‘a e motu’a ni. Ka ko hotau fonua eni ‘oku tau tokanga ki ai pea tau tokanga ki he maau mo e malu hotau fonua ni ‘i he’etau alea ‘i he me’a mahu’inga ko eni kuo tau fokotu’u mai aí. Ko ia p Sea.

Ngaahi makatu’unga ki he ‘ikai lau tali Pal mia

‘Eiki Sea: M l . Hou’eiki, na’e ‘i ai p foki e kau Fakafofonga Kapineti ‘i he k miti. Pea ko u tui kapau, ‘Eiki Minisit na’a ke lau fakalelei ‘a e kupu ko eni 108, pea mo e ‘ ngaahi tali na’e ‘omaí. ‘Oku tali p kotoa e ‘ ngaahi talí ka ko e fo’i me’a p ua na’e ‘ikai ke lau he ‘oku, he na’e ‘uhinga, faka’uhinga ia ki he tokotaha kehe. Ko e lau ia ki he tokotaha kehe. Pea ko u tui ‘oku ‘ikai ke ‘i ai ha fekau’aki e me’a ko ia pea mo e fo’i me’a ‘e 17 na’e tuku atú. Pea ko u tui kapau na’a ke fale’i fakalelei e ‘Eiki Pal mia, ko u tui p he ‘ikai ke ke to e fakamalanga. Ka u fokotu’u atu ke tau ‘uluaki tali mu’a ‘a e, ke fakatokanga’i ‘a e tohi, ‘a e ng ue ‘a e K miti, ka tau toki hoko atu.

‘Eiki Tokoni Pal mia: Sea ko e ki’i fehu’i. Ki’i fehu’i p . ‘O kapau he ‘ikai ke tali eni ia, ko e h leva e me’a ‘e hokó. Kapau he ‘ikai ke tali ‘a e l pooti.

‘Eiki Sea: Ka ‘ikai ke tali e l pooti ‘e hoko atu leva e fakamalanga ki he, ‘a e ‘Eiki N pele pea tau hoko atu. He ‘oku ‘ikai ke, he ko e tu’u ‘a e Tohi Tu’utu’uni, na’e ‘ikai ke fiema’u ke mai ha tali ia tohi ‘a e ‘Eiki Pal mia. Ka koe’uhi ko e faka’atu’i atu, na’e tuku atu e uike kuo’osi mo e uike ni.

‘Eiki Pal mia: Ki’i fakatonutonu atu mu’a Sea fakamolemole.

‘Eiki Sea: Me’a mai ‘Eiki Pal mia.

‘Eiki Pal mia: Ko e anga maheni ‘o e ngaahi me’a pehe ní. Kapau leva ‘oku ‘i ai ha tukuaki’i ‘o ha taha, pea fakalongolongo e laó, hang ko ‘etau fakalongolongo. Ko ‘etau fakalongolongo p ‘oku ‘uhinga ia ‘oku pau p ke ‘i ai e tali. Ko e anga ia e fakakaukau ‘a e motu’a ni pea ko ‘ene

fakapotopoto taha ia 'i ha fa'ahinga fonua 'oku sivilaise. Ka kuo tukuaki'i ha taha, 'oku totonu ke 'oange p , 'oku sipela mai 'i he laó p ko e tu'utu'uní p 'ikai. Fiema'u p ke 'i ai ha'ane tali. Ko ia ko u ng ue'aki 'a e fakalongolongo ko iá. Ko e fakalongolongo 'oku ne talamai 'e ia 'oku totonu ke fai e tali. Ko e anga ia e.

'Eiki Sea: Kaekehe 'Eiki Pal mia. Ko e kuohilí ia. Na'e fai ai ko fakalongolongo pea tau lele ai meimei m hina 'e 3 he na'e tali p pea na'e fai 'a e ' ngaahi tali ko ia. Na'e fakatatau p ki he ngaahi tukuaki'i ko na'e 'ave 'e he Feitu'u na ki he tokotaha ko na'e 'uluaki fai ai 'a e me'a ko ení. Pea ko ia ko u...

Tokoni 'a e Seá ki he ng ue na'e fakahoko 'e he K mití

Lord Tu'iha'angana: Sea ka u ki'i tokoni atu. Tapu mo e Feitu'u na pea tapu mo e Hou'eiki. Hang p ko e me'a ko ení 'a e 'Eiki Pal mia. Na'a ke tu'utu'uni ho mafai 'oku 'asi p he tu'utu'uní ke 'omai 'ene tali. Pea na'e 'osi 'omai e tali ia 'a e Pal mia. Ko 'eku, hang 'oku me'a mai ia na'e 'ikai ke, ko e faingam lie ko na'e 'osi 'oange talí ia. Pea kuo 'osi fakahoko mai e talí ia ko ení pea na'e vakai'i 'e he k miti 'o feinga ke, 'a ia foki 'oku 'ikai, ko e 'uhinga foki 'oku 'ikai ke 'i ai ha tu'utu'uni ia ki he 'omai ha talí pea na'e fokotu'u p 'e he k miti e founa ng ue ko ení ke muimui ofi p hono sivi'i ko 'o e fokotu'u ko ena 'oku 'omai. Hang p ko ho'o me'a ke vakai'i p 'oku fepaki p monuka ha tu'utu'uni. Pea ko e me'a ia na'e fakahoko. Pea hang p ko ho'o me'a Sea, ko e fo'i tali ko ení 'e 17 'oku faka'ofa'ofa e 15, na'e 'ikai ke 'i ai ha to e fu'u, na'e fakalelei'i p pea loto e Pal mia ki he ngaahi me'a 'e fakalelei'i pea fakahoko.

Ko e fo'i tukuaki'i p ia 'e 2 'a ena ko 'oku ke, pea hang p ko e me'a 'a e 'Eiki Minisit Polisi ia. Na'e fai e fakataha 'a e k miti 'o a'u 'o, na'e, ko e founa ng ue na'e ng ue mai'aki 'e he k miti ko hono fakahoko p ng ue pea ko e h e me'a ko 'oku ma'u 'e he k miti ke fakatonutonu p 'oku, pea na'e fakahoko ki he Pal mia ka mau tali 'i he 'aneafi. Na'e a'u mai ki he fakamuimui pea na'e a'u p 'o me'a mai e 'Eiki Pal mia ki he k miti 'o fakahoko mai 'ene hangatonu 'ene talí ki he k miti. Pea na'e fai leva e femahino'aki mo e 'Eiki Pal mia ke foki 'o fakalelei'i mai 'a e ngaahi me'a ko ení. Pea na'e tali ai e k miti 'anep na'e toki a'u mai kuo 'osi e 10. Pea na'e toki to e fakataha e k miti he haafe 11 'anep .

Laum lie e ng ue na'e fakahoko 'aki 'e he K miti

Pea ko e laum lie k miti ko ení Sea hang p 'oku mea'í ko e toki fokotu'utu'u fo'ou foki e ' k miti mo hono Sea. Pea ko e kamata ení 'emau ng ue 'a e k miti ko ení 'i he tataki 'e he motu'a ni 'i he ta'u ni, 'i he fokotu'utu'u fo'ou ko ení. Pea ko e laum lie lelei 'oku fakahoko'aki e ... talu 'emau fakataha 'oku mahino p t kehe, 'oku 'ikai fakakaukau kehekehe 'a e Hou'eiki M mipa. Ka na'a mau, ko u hanga ma'u p 'o tuku ange ke mau fel ngiaki p ke mau femahino'aki p ki he h e fo'i me'a lelei taha ke fakahokó. Pea na'e peh founa ng ue ko iá. 'Oku 'ikai ke u ng ue'aki ke mau p loti hang ko u. Pea na'a mau feme'a'aki ai ko ia 'anep 'o mau felingiaki p 'o hang 'oku mau fiem lie 'uhinga ki he ngaahi 'uhinga na'e 'omai 'e he 'Eiki Pal mia.

Pea hang p ko e me'a ko ení, pea na'e toki l pooti atu ki he Feitu'u na Sea 'aneuhú pea 'oku 'i ai p mafai e Feitu'u na 'i he ... ke faka'uhinga'i 'e he Sea e Fale Alea 'a e ngaahi tu'utu'uní pea mo e ngaahi kupu e tu'utu'uní pea ko e me'a ia na'a ke fakahoko 'aneuhú 'i he mafai e Feitu'u na.

To e fakafoki mai ki he, leva ki he k miti 'aneuhu ke fai e feme'a'aki ki ai mo e ngaahi 'uhinga 'a e Feitu'u na pea mo e, ka ko e meimei ko e ngaahi 'uhinga ko ia na'e 'osi 'ohake p ia 'e he K miti 'a e ongo faha'i 'e ua ka mau feloto, a'u ki 'anep hang ko u lave ki af, 'osi 12 'anep kuo mau felotoi ki h 'i he laum lie lelei p 'a e k miti. Pea 'aneuhú, 'i he to e 'omi 'i he mafai 'o e Feitu'u na ho'o faka'uhinga'i 'a e ngaahi tu'utu'uni ha k miti mo fakatatau ki he tu'utu'uni 'i he mafai e Feitu'u na. Na'a mau to e feme'a'aki leva e k miti 'ane, kehe 'anepo, 'aneuhu, to e h mai e ki'i maama makehe ki he K miti 'aki 'emau to e vakai'i fakalelei e 'uhinga 'a e Feitu'u na fakalao mo e ' me'a ko ia. Pea mau to e felotoi p 'i he laum lie tatau p 'anep ke kole ki he Pal mia ke to'o he 'oku ngalingali 'oku tonu e faka'uhinga mai 'a e Feitu'u na. Pea ko e hoko atu ia ko eni ko fakahoko ki he Pal mia 'emau fakataha 'aneuhú mahalo ki he 10 p ko e laine ko ia 'oku 'ikai ke u ma'u lelei. Pea mau tali ai 'a e K miti ke fakahoko mai ha'ane tali mei he Pal mia pea 'oku h p ko eni he l pooti, 'osi kuata mei he l 'oku toki a'u mai 'oku 'ikai ke

<001>

Taimi: 1430-1440

Lord Tu'iha'angana: ... tali 'a e 'Eiki Pal miá. Pea 'i he mafai tatau p 'o e Feitu'u na 'aki ko na'a ke 'oange ke tukumai ke 'omai ha'ane talí ko e mafai tatau p 'a e Feitu'u na na'a ke fakahoko ko eni he 'ikai ke fakah mai 'a e talí ia kapau he 'ikai ke loto ke to'o 'a e me'a fekau'aki mo e kupu 'e ua ko ia. Ko e ki'i fakama'ala'ala p ia 'Eiki Sea ki he ' lau 'etau tu'utu'uni mo e ngaahi mafai 'oku fakalao p 'o e Feitu'u na pea mo e ngaahi me'a kehe. M l .

'Eiki Sea: M l .

'Eiki Minisit Polisi: 'Eiki Sea. K taki p Sea ko 'eku ki'i, ko e ki'i, tapu mo e Feitu'u na. Ko e ki'i kole mai p ke 'omai angé fo'i poini 'e ua ke u ki'i vakai hifo p ko e f fo'i poini ko ia na'e ...

'Eiki Sea: 'Eiki Minisit kapau na'a ke Kapineti 'oku tonu p ke ke mea'i e ' me'a ko ia ka tau, hang ko ho'o me'a 'anenai ...

Lord Tu'iha'angana: Ko e anga p fokotu'u mai he 'oku ng ue'aki he 'e 'Eiki Sea 'o e Fale Aleá 'oku ne ta'ofi 'a e l pooti. Ka ko 'enau, he 'ikai ke tau to e lave tautolu ki ai 'oku 'ikai ke tufa mai ia he 'oku ta'ofi ia he 'e Sea ke tau, ke 'omai tali tohi ko 'a e 'Eiki Pal mia.

Mahu'inga ke muimui ki he Tu'utu'uni Ng ue 'a e Fale

'Eiki Sea: Ko ia 'Eiki N pele. 'Oku ou fakam l 'ia au 'a e k miti m l 'a e ng ue lahi 'oku mou fai. He 'oku m hino p 'oku, ko e ngaahi kupu fekau'aki mo e, ka ko e fakakaukau lahi pea 'oku faka, 'oku faingata'a'ia. Ka ko e tui ko e, ka tau nofo 'i he'etau Tohi Tu'utu'uni 'o fekau'aki pea mo e ngaahi me'a he koe'uhí kapau te tau fai ha me'a 'e *precedent* leva ia ki he kaha'u. 'E ha'u p ha taha ia mo ha'ane laukovi'i ha taha pea 'e hoko leva ia ko e me'ang ue ia ke tau ng ue'aki.

Ko e talí ia na'e faka'ofa'ofa ka ko e fo'i me'a p ko eni 'e ua na'e, koe'uhí he ko e laukovi'i ki he tokotaha kehe ko e, 'oku 'ikai ke na 'i heni. 'A ia 'oku 'i heni 'a e tokotaha ka 'oku, ka ko e me'a na'e, 'oku 'ikai ke 'i ai ha kaunga pea mo e fo'i poini ko 'e 17 na'e tuku atu ke fai mai hano talí. 'I he kuo hili na'e tali p 'o fakatatau ki he me'a na'e tukuangé. Ka koe'uhí ko e, ko 'etau lele atu he taimi ni 'oku 'i ai leva 'etau *process* ki he fa'ahinga ng ue ko eni. Pea 'oku tonu ke tau muimui ki ai. Pea na'e 'osi tali he 'e Fale 'a e ng ue ko eni 'a ia 'oku h ko eni 'i he 108. Pea ko ia Hou'eiki ...

Kole Pal mia ke lau 'ene tohi tali e tohi e Sea Fale Alea

'Eiki Pal mia: Sea fakamolemole p mu'a ka u, he ngali ko u fakam leki 'a e taimi ka 'oku mahu'inga p ke 'oatu ha ki'i fakamatala mei he motu'a ni.

Ko e *process* ko na'a tau fononga mai ai kuo 'osi fakam hino atu ia 'e he Sea pea 'oku 'ikai ke u to e lotu ke u lave ki ai. Ko e me'a p ia 'oku 'asi mai ko e fo'i fokotu'u ono ko e tali ko ki he ono pea mo e hiva ko ia mahalo 'oku 'ikai ke, ne to e fai mo hano vakai'i 'i he pongipongi ni. Ka ko u faka'amu p mu'a Sea ke ke tu'utu'uni ki he me'a ke ne lau mai ange 'eku tali ko he pongipongi ni. He 'oku lau mai p 'a e tohi 'a e Feitu'u na ki he motu'a ni kae 'ikai ke lau mai 'eku tohi tali ki he me'a ko . Ka ko u faka'amu p mu'a ke ki'i lau mai 'a e 'uhinga ko na'e 'ikai ke, ko e 'uluaki ia.

Ko hono uá 'oku 'i ai pea mo e fokotu'u ia ko e fika ua ki he fika 18 'oku 'ikai ke tali ia. Pea ko e mahalo ko e taha ia e me'a 'oku 'ikai ke, 'oku hoha'a ki ai 'a e motu'a ni pea mo 'emau kau ...

'Eiki Sea: 'Eiki Pal mia 'oku, ko e ki'i fakanounou atu p . Na'e 'osi tali p ' ngaahi me'a ko ia. Ka koe'uhí 'oku 'ikai ke ke lotu ke to'o e fo'i ua ko mei he fakak toa. Ko hono 'uhinga e me'a 'oku, na'e kole atu he me'a ke fakatokanga'i. He ko e 'uhingá he kapau 'e to'o 'e 'omai, ka ko e tu'u ko he taimi ni 'oku ngofua p ke ke tali ngutu mai p 'e koe ho'o ' talí he 'oku ou tui 'oku 'ia koe p 'a e ' tali ia.

'Eiki Pal mia: 'E Sea.

'Eiki Sea: Koe'uhí he ko 'etau miniti 'oku mahu'inga 'aupito he 'oku pau ke t pile'i 'a e me'a ko eni he 'e l kooti ' me'a k toa ko eni.

'Eiki Pal mia: Sea fakam l atu. Fakam l atu 'aupito he fakamaama kuo ke fai mai ka ko hono mo'oni 'a eni p ko ko u 'osi fakah he ki'i tohi tali mai ki he Feitu'u na. 'Oku, ka ko u kole ke lau'i mai mu'a 'eku fo'i tohi tali mai ki ho'o, kae toki tali atu, ho'o tohi ko 'aneuhu 'o fakah mai kiate au 'oku 'ikai ke, na'e to e ui 'a e fakataha pea 'oku 'ikai ke tali pea na'e ...

'Eiki Sea: 'Eiki Pal mia ko e me'a p ia 'a e Feitu'u na mo au mo e 'ofisi 'oku 'ikai ke kau ai 'a e Fale Alea.

Lord Tu'iha'angana: Sea ko e, k taki. Fakatonutonu eni. Ko e tohi ia 'a'aku Sea 'o e k miti na'e 'ave ki he Pal mia 'aneuhu pea tali mai ia kia au ki he k miti ke mau ng ue ki ai 'a e k miti. Pea 'oku, nau toki l pooti p au ko eni ko eni 'a ia kuo lau ko ki he Feitu'u na.

Fokotu'u Pal mia ke to'o 'ene tali 6 & 9

'Eiki Pal mia: M l . T ko eni ko e tohi p ki h pea 'oku 'ikai ke, ka nau faka'amu ke fakah mai ke mea'i he 'e Hou'eiki 'o e Fale ni 'a e anga ko 'eku fakakaukau ki he to e liliu 'eku tu'utu'uni. Ka neongo foki ia ko e anga ena e tu'utu'uni 'a e Feitu'u na neongo 'oku 'ikai ke u fiem lie ki ai. Ka ko u peh p ke tukuange 'a e ongo fo'i, 'a e ono mo e hiva he tala 'e hai ko 'etau tukuangé kae, ko 'ene ngata heni. Pau p ke hoko atu 'a e ono ia mo e hiva ia ha feitu'u kehe ka na'e 'ikai foki ke u loto ke peh anga 'etau ng ue. Na'a ku faka'amu au ke fai p 'etau ng ue 'i Fale ni. Mou fakatokanga'i ange Hou'eiki ko e tukuaki'i ko eni 'o e Pal mia 'o Tonga 'oku 'i ai hoku fatongia mo e Kapineti ke mau malu'i 'a e tu'unga falala'anga 'o e Pal mia pea mo e Pule'anga ko eni. Mahu'inga 'aupito. Pea kuo pau ke fai hoku lelei taha mo e Kapineti ke 'omai e ngaahi fakamatala kotokotoa p te ne hanga 'o tali 'a e tukuaki'i ko ia. Ko ia ko hono ta'elau.

Lord Tu'i' fitu: Sea ki'i fakatonutonu p .

'Eiki Sea: Fakatonutonu mai.

Lord Tu'i' fitu: Kole p ki he 'Eiki Pal mia ke ne mea'i lelei mu'a 'a e fa'unga 'e tolu 'o e Pule'anga 'oua 'e f pakipaki. Ko e 'uhinga e fa'unga ko eni 'o fakafo'ou 'o e ngaahi tu'utu'uni ho Tohi Tu'utu'uni ke 'oua 'e to e f lakaaki holo 'a e fakangatangata 'o e ngaahi mafai. Fai p f ng ue'aki ia mo e toka'i. Ka ko e me'a 'oku tokanga ki ai 'a e motu'a ni ia 'oku tonu p ke tau nofo he tu'utu'uni 'o e Fale ni. 'Oku 'ikai ko e tu'utu'uni 'a e Kapineti 'oku kehe 'a e Fakamaau'anga mo hono ngaahi tu'utu'uni ka 'oku taha p ki he Fale ni. Mahu'inga 'aupito 'a e tu'utu'uni fika 108 'a e ...

'Eiki Pal mia: Sea ko u kole atu p ko e h ko 'a e fakatonutonu.

Lord Tu'i' fitu: 'A e ngaahi me'a ko 'oku feinga mai 'a e 'Eiki Pal mia ke h mai 'a e ngaahi me'a 'oku 'ikai ke totonu mo ha taha fakafo'ituitui fakam veuveu ke ...

Lord Tu'iha'angana: Sea ka u ki'i fakatonutonu 'oku mo'oni 'a e 'Eiki Pal mia 'e l l a 'a e to e me'a 'a e N pele ko eni.

'Eiki Sea: Me'a mai.

Lord Tu'iha'angana: 'I he laum lie ko eni ...ko u, ko e laum lie ko eni ko u fakam l ki he 'Eiki Pal mia he laum lie ko eni 'o ne me'a he taimi ni 'oku m hino 'a e mafai 'a e Feitu'u na he tu'utu'uni. Pea 'oku ne hang , ko e fo'i tali makatu'unga 'e 15 mo e tali 'e 15 'oku faka'ofa'ofa te ne, ko eni 'oku hangehang 'ene me'a mai neongo e 'ikai ke loto ki ai kae to'o kae lau . Pea ko u fakam l ki he fa'ahinga laum lie peh 'i he'etau, ka ko e 'uhinga p ko e, 'ikai ke peh ia ko e faka'uhinga p eni 'a e k miti. Ko e me'a ko na'e 'omai he tali 'a e Pal mia ko , ki he fika ono he 'oku mou lau atu 'a e tukuaki'i fika ono ko ena 'i he fokotu'u 'oku fekau'aki ia mo e M mipa he Fale ni. Pea ko e ' me'a ko 'oku fiema'u ko he k miti ke to'o he 'e f paki ko mo e ngali hang 'oku tukuhifo p lau kovi p h . Kuo 'osi ko e fu'u me'a ko na'e 'osi paaki ia he ' nusipepa mo e ' me'a he na'e fekau'aki mo e hopo pea kuo 'osi faitu'utu'uni 'a e hopo ia ko ia.

Pea ko e ua 'o e fika hiva 'oku, 'a ko 'oku me'a ki ai 'a e 'Eiki Pal mia ko e fekau'aki ia mo e tokotaha 'i tu'a pea ko e kupu 170 'o 'etau Tu'utu'uni ka 'i ai ha k miti 'oku fai ha ngaahi ha l pooti fekau'aki mo ha tokotaha 'i tu'a 'oku pau ke 'oange ha faingam lie 'o e tokotaha ko ia ke ne 'omai ha tali. Pea ko eni ko u tui p , ka ko e laum lie ko eni 'oku hoko 'oku me'a mai 'a e Pal mia 'oku hangehang ke tau kapau 'e hangehang 'oku m hino p 'oku 'ikai ke loto ke to'o 'a e fo'i, ka 'oku hangehang ko eni 'e iku peh mai ke to'o e ' 'a e me'a kae fakah mai 'ene me'a kae lau ka tau hoko atu. M l .

'Eiki Pal mia: Sea. Ko u fakam l atu ki he fakamaama 'oku fai mai he 'e 'Eiki N pele. Ko e mahalo ko 'ene 'uhinga ke to'o ia pea 'oku 'ikai ke 'i ai ha'aku mafai ke u to e faitu'utu'uni atu ke fakah he 'e te tau *debate* l l a ai kitautolu. Ko u peh p ke tuku p he ko e tali ko ia 'oku pau p ia ke hoko atu. 'Oku 'ikai ko e Fale ni p ia 'e lava ke fai ai 'a e tali ko ia ka ko e 'uhinga p foki 'eku 'uhinga 'a'aku ia ke 'oua 'ai ke peh 'etau ng ue ke toki 'ave 'a e tali 'o fai ha feitu'u kehe he *media* ko e Fale p eni ia 'oku totonu ke fai ai. Ka neongo ia ko e poini ko eni na'a ke 'omai ki he, Sea 'o e k miti. Ko e ' fokotu'u ko na'a mou fokotu'utu'u ko ke tuku hifo 'a e 'Eiki Pal mia 'oku 'asi ai ' hingoa lahi 'aupito 'oku 'ikai ke, na'a 'oku totonu ia ke nau mai mo nautolu ki heni kapau ko e me'a ia 'oku mou 'uhinga ki ai.

Taukave'i ko e ngaahi hingoa he fokotu'u tukuaki'i 'ikai ko nautolu 'oku tukuaki'i

Lord Tu'iha'angana: Sea tuku p mu'a ke tau f m hino'aki p he ko e laum lie lelei p eni 'oku fai 'aki 'a e f me'a'aki. 'Oku 'i ai e ngaahi hingoa 'oku 'asi he fokotu'u tukuaki'i. Ka 'oku 'ikai ko nautolu ia 'oku tukuaki'i he fokotu'u 'a e ngaahi hingoa ko ia ke tukuaki'i hangatonu e ngaahi hingoa ko 'oku 'asi. Ko e tukuaki'i 'a e Pal mia ka ko e 'asi e ngaahi hingoa ko ko e ngaahi lakanga mo e h e me'a 'oku 'ikai ke tukuaki'i ia 'oku hala 'a e ngaahi hingoa ko ia. 'Oku 'ikai ke 'i ai ha, ko e tukuaki'i ia ko e Pal mia ko e kehekehe ia. Ka ko e kupu 170 'etau Tu'utu'uni kapau 'oku 'i ai ha k miti 'oku 'i ai ha'anau ngaahi ... fekau'aki mo ha taha ...

Veivosa Taka: Sea ka u ki'i ...

'Eiki Sea: 'Eiki Minisit Ako me'a mai ange.

Lord Tu'iha'angana: ... 'i tu'a ke 'oange ke tali mai m l .

Fokotu'u ke lau ngaahi pepa fakamatala fakalahi e ongo l pooti

'Eiki Minisit Ako: Tapu mo e 'Eiki Sea 'o e Fale Alea 'o Tonga. Tapu ki he 'Eiki Pal mia kae 'uma' 'a e Hou'eiki Minisit 'o e Kapiteni. Tapu ki he Hou'eiki Fakafofonga 'o e kau N pele. Tapu ki he Hou'eiki Fakafofonga 'o e Kakai. 'E Sea 'oku ou ma'u 'i mu'a ni 'a e l pooti 'e ua. L pooti lanu pul ko mo e l pooti he *folder* kulokula ko . Ko e ki'i l pooti lanu pul ko 'oku 'asi ai 'a e ngaahi hingoa. Ko e l pooti lanu kulokula ko 'oku 'asi ...

<002>

Taimi: 1440-1450

‘Eiki Minisit Ako: ... ‘asi ai mo e ngaahi hingoa. Pea ‘oku ou fokotu’u atu ‘e au ia ke lau k toa e l pooti ko ‘oku ‘i ai mo e ngaahi hingoa. Ko e ongo l pooti ko eni te tau sio leva ki he me’a ko eni ‘oku loi, ‘oku mo’oni, ‘oku ‘i ai me’a ko e fasitu’u. Ko e l pooti ‘a e Pule’anga ‘oku mo’oni he ‘oku ne ‘oatu ‘a e hingoa he ‘oku ‘omai e hingoa h pea ko e talí ia ‘oku ‘i h . Kapau ‘oku ‘i ai ha taha ‘oku ‘ikai ke, ‘oku ne peh ‘e ia ‘oku loi, ‘ave ki he Fakamaau’anga. ‘Ave ki he Fakamaau’anga ke fakatonutonu. He ‘ikai ke tau ma’u ‘etau ia ‘a e *natural justice* ‘o kapau ‘oku faihia.

Lord Nuku: Sea ki’i fakatonutonu atu Sea.

‘Eiki Sea: Fakatonutonu mai.

Fakatonutonu kehekehe e mafai Fale Alea mo e Fakamaau’anga

Lord Nuku: Ko ‘eku fakatonutonu atu Sea na’e ‘osi fai e tu’utu’uni ia ‘a e Fakamaau’anga kapau ‘e ‘i ai ha me’a ho Fale ni ki he tu’utu’uni ‘a e Fakamaau’anga, me’apango ‘oku ‘ikai ke lava ‘a e Fakamaau’anga ‘o ala mai ki he Fale ni. Ko e tu’utu’uni ko iá kapau ‘e fai ‘i tu’a hono alea’i ko e fakaanga’i ia ‘a e tu’utu’uni ‘a e Fakamaau’anga pea ‘oku hala. Ko e ‘uhinga ia ‘oku ‘ikai ke lotu ai e K miti ke lau he ‘oku fel ve’i ‘a e Fakamaau’anga pea mo e Fale Alea. ‘Oku ‘ikai lava e Fale Alea ‘o ala ki he me’a Fakamaau’anga pea ‘oku ‘ikai lava ‘a e Fakamaau’anga ‘o ala mai ki he Fale ni. Ko e ‘uhinga ia hono tukú he ‘oku ‘i ai ‘a e tu’utu’uni ia ‘oku faka-Fakamaau’anga ne ‘osi fai ia ki ai.

Ka ko e tukuaki’i na’e makatu’unga ‘i he hopo pea fakaanga’i leva ‘a e tu’utu’uni ko ‘a e Fakamaau’anga, ko e ‘uhinga ia na’e ‘oatu ai koe’uhí ko e maumau ‘a e lao ‘Eiki Sea. Pea ko e me’a ia ‘oku ou pou pou atu p ‘a’aku ki he me’a ko eni to’o p mu’a e ongo fo’i ua ia ko ia. He ko e mafai ia ko ia ko u tui au ‘Eiki Sea ko e mafai ko ia ‘oku ‘i he K miti. To’o he ‘oku ta’efe’unga ko e ‘uhinga ia ‘oku ‘ave ai ki he k miti ke nau hanga ‘o sivi’i. Pea kapau ‘oku ‘ikai ke lotu ki ai ‘a e tokotaha ko eni ko ‘oku ha’ana ko ‘a e tohi tali, ‘Eiki Sea ‘oku tonu ke ‘oua ‘e lau e tohi ko ia he koe’uhí ...

‘Eiki Minisit Polisi: Sea ki’i fakatonutonu p ‘a e ‘Eiki N pele ‘Eua. ‘Oku sivi ia he K miti pea ‘oku ‘ikai ko e k miti ia ‘oku faitu’utu’uni ...

‘Eiki Sea: ‘Eiki Minisit ko e h e me’a ‘oku ke tokanga ki ai ?

Fakatonutonu ‘ikai aofangatuku Komiti ko e Fale Alea ‘oku faitu’utu’uni kakato

‘Eiki Minisit Polisi: Fakamolemole ‘e ‘Eiki Sea, fakatonutonu. Ko e me’a ko eni na’e me’a ki ai ‘a e ‘Eiki N pele ‘Eua ko e K miti ‘oku ne hanga ‘o sivi pea ne hanga ‘o pule’i ‘a e me’a ko ke ‘omai ki Fale ni. Ko, ko e Fale ni p te ne toki hanga ‘o faitu’utu’uni kakato. ‘Ikai ke, ‘oku ‘ikai ko e K miti ia te ne fai ‘a e tu’utu’uni ko ia. M l Sea.

Lord Tu’ilakepa: Sea ‘i ai ha ki’i faingam lie Sea ke ...

‘Eiki Sea: Me’a mai.

‘Eiki Minisit Ako: Sea ‘oku te’eki ke ‘osi ‘eku fakahoha’a.

Lord Tu’ilakepa: ... faingam lie Sea.

‘Eiki Sea: P ‘i faka’osi mai.

‘Eiki Minisit Ako: ‘Oku ou tui au ki he ‘Eiki N pele *separation of power*. Mo’oni ia. Ka ko e me’a ko e tohi ko te u fakat t ‘aki p hingoa ko eni. Ko Sione Taufa. ko e tohi ko eni ‘a e Pule’anga tali kia Sione Taufa.

Lord Fusitu’a: Sea k taki.

‘Eiki Minisit Ako: ‘Oua ‘e Sione Taufa mai ia pea tali atu ia ko Paula L t .

Lord Fusitu’a: Kole p p ‘e laum lie lelei ‘a e Minisit ke ki’i tokoni atu p ki ai na’a ‘aonga ki he fakama’ala’ala e me’a ko ‘oku ‘uhinga ki ai.

‘Eiki Sea: Me’a mai.

Maumau’i tali Pal mia Tu’utu’uni 170 e Fale Alea

Lord Fusitu’a: Ko e ki’i fakama’ala’ala atu p ‘a e me’a na’e me’a atu ‘aki he ‘e Sea ‘o e k miti ko hono faikehekehe ia. He ko e h ko hingoa ‘o Sione Taufa ‘oku ‘ikai ke ‘i ai ha tukuaki’i ia ‘i he pepa *Vote of No Confidence* kia Sione Taufa. Ko e tukuaki’i ‘oku fakahangatonu kotoa p ia ki he M mipa ‘o e Fale ni ko e ‘Eiki Pal mia. Ko e tali ko mei he Pule’anga ‘oku ‘i ai ‘ene tukuaki’i ‘a’ana ki he ni’ihi ‘oku ‘i tu’a mei he Fale ‘o maumau ai ‘etau 170. Ko hono faikehekehe ia ‘Eiki Minisit k taki fakamolemole. Ko e faka’uhinga ia ‘a e k miti pea ko e tu’utu’uni ia ‘etau tu’utu’uni m l .

‘Eiki Sea: Faka’osi mai.

‘Eiki Minisit Ako: ‘Oku ‘i ai p mo e ‘ tohi fakalahi h ‘a ia ko e fakapapau’i ia he ‘e Pule’anga ‘oku ‘ikai loi ‘a ‘ene talí, ka ‘oku ‘ikai fasitu’u.

Lord Tu’iha’angana: Sea ... he ko e ‘uhinga ko ‘eku ‘ilo ...

‘Eiki Sea: Me’a mai.

Lord Tu’iha’angana: Ko e tafa’aki ‘o e Pule’anga nau nofo mai nautolu mo e tali ‘a e Pule’anga ka ‘oku me’a mai ai ‘a e Minisit Ako ia ko e k miti p ‘oku nau ma’u ‘a e tali ko ia pea ko e me’a ‘a e Hou’eiki ko mo e kongā ko ‘oku ‘ikai ke nau ma’u ‘enautolu ‘a e pepa hono ua ko eni ko e tali ia ‘a e Pule’anga na’e fakah mai ki he k miti ‘a ia ‘oku ta’ofi he Feitu’u na ‘oku nau ma’u ‘enautolu ia pea ‘oku malanga mai ai ‘a e Minisit Ako ia p ko e h ‘a e tu’utu’uni ‘a e Feitu’u na.

‘Eiki Sea: Ko e kole p ke fakanounou. Koe’uhi ‘Eiki Pal mia kapau ‘oku ke me’a ke to’o p fo’i ua ko ia kae, ‘oku mou ‘osi tali k toa ‘a e ‘ me’a ko koe’uhí ka tau ng ’unu he ka ‘ikai te tau *stuck*.

‘Eiki Tokoni Pal mia: ‘Io ke to’o ai leva e fo’i uá ia Sea kae lau mai p ‘a e toengá kae toki *verbal* p ‘a e ua ia ko iá Sea kae ‘uhingá kae to’o e ua ia mei he tohi talí ‘e lau maí, kae lau mai mu’a ia kae toki ‘oatu pe ha tali ia.

‘Eiki Sea: Sea.

Lord Tu’iha’angana: M hino p ia ‘e Sea. Kapau ko e laum lie ena na’a ku faka’amu ki aí ke tau loto pea ko ‘oku fakahoko mai ‘e he ‘Eiki Tokoni Pal mia. Pea kapau ‘oku tali ‘e he Feitu’u na ‘a e kole ko pea ko u fokotu’u atu ke tau m l l kae paaki mai ‘a e, mo fai ha’o tu’utu’uni ke, ko e me’a p ‘a e Feitu’u na ka ko u fou atu he laum lie ‘o e kole ko , ko e to’o e ono mo e hiva ka ‘oku te’eki ai ke, kae pau p ke foki ki he Feitu’u na ke tau m l l kae paaki ke tufa mai he na’e kei tu’u he ta’ofi he Feitu’u na. M l .

‘Eiki Sea: ‘Eiki Pal mia ko u fakam l atu ki he Feitu’u na koe’uhí kapau te tau miniti ko eni ‘e 15 pea tau toki h mai he tolu kae, ko ia ...

Lord Tu’iha’angana: Ko e k miti ia ‘o to’o e me’a pea l pooti pea paaki...

‘Eiki Sea: Ko ia tau ki’i m l l ai.

(Na’e m l l e Falé.)

<002>

Taimi: 1515-1520

S tini Le’o: Me’a mai ‘a e ‘Eiki Sea ‘o e Fale Alea

(Me’a mai ‘a e ‘Eiki Sea ki hono me’a’anga)

L pooti ki he ng ue na’e tuku ki he K miti

Lord Tu’iha’angana: Tapu mo e Feitu’u na ‘Eiki Sea pea tapu mo e Hou’eiki ‘o e Fale Alea ‘o Tonga, ng ue na’e tuku mai ki he k miti, ko ia na’e fai ‘a e feme’a’aki ‘a e k miti pea ‘oku l pooti mai mei he Kalake mo e kau ng ue ‘e fiema’u ‘a e ki’i taimi ki he ng ue ko eni, he ko e ‘uhinga pau ke to’o ‘a e ngaahi palakalafi pea ‘e fe’unuaki ‘a e ngaahi peesí, ko e founga vave taha p na’e fokotu’u mai ki he me’a ko e kahi’aki ‘a e fo’i *texture* k ko e ‘osi ko hono kahi ‘o’ona ‘oku to e mata’ ’ lelei hake hono lau ‘o’ona e me’á, pea ko e fokotu’u p ia ke tuku mai ha taimi ki he kau ng ue fakafuofua ‘a e Kalake lava p ‘enau fakahoko ‘a e ‘ me’a ko eni ki he valu ‘ap , *final* he k miti pea tufa atu ki he Hou’eiki kae toki fai ha’o tu’utu’uni p ko e h ha hoko atu.

Kole ki he Pal mia ke lele Fale ‘apongipongi

‘Eiki Sea: M l ‘aupito Sea, k ko ‘eku kole p ‘a’aku ki he ‘Eiki Pal mia koe’uh ko e taimi ko eni ‘oku kole mai ‘e he Sea ‘a e k miti, koe’uh ‘oku mahino p ki he motu’a ni mo e Hou’eiki ‘o e Falé ‘oku mou Kapineti foki ‘apongipongi, k ko e kole p ha ki’i taimi na’a lava ke tau Fale p ‘apongipongi he 10 ke lau p ‘a e talí, pea ‘osi p ia pea tau m tuku pea mou toki me’a mai he M nite ke tau faka’osi. Ko e kole p ia ‘Eiki Pal mia, kapau ‘e loto ‘a e Feitu’u na ki ai, pea ‘oku ou tui.

Tali lelei Palemia kole ‘a e Sea Fale Alea

‘Eiki Pal mia: Tapu mo e Feitu’u na kae ‘uma’ ‘a e Hou’eiki ko e anga ia ‘a e tu’utu’uni ‘a e Feitu’u na mo e Hou’eiki ‘o e Fale ni, he ‘ikai ke to e ‘i ai ha’aku lau ko e h p ko ...

‘Eiki Sea: ‘Eiki Pal mia ko e kole pe foki ko e ‘uhinga ko e taimi foki ia ‘o’ou ‘apongipongi e Kapineti k ko e kole p na’a ‘i ai ha ki’i taimi nounou ko e 10 p , he ko ‘ene ‘osi p ia pea mou me’a moutolu ‘o Kapineti ka tau matuku ai mou toki me’a mai p he M nite

Ngaahi kongia he Tali Pal mia ke to’o

‘Eiki Pal mia: Sai p ia, ko e me’a eni ‘oku mahino ‘oku to’o e ono mo e hiva ko ia?

Lord Tu’iha’angana: ‘Oku ‘i ai ‘a e ‘ palakalafi ‘oku to’o, ko e ono ‘oku ‘i ai p ‘a eni p na’e fokotu’u atu he tohi ‘a e motu’á ni kia koe. ‘A ia ko e ono ‘oku lau p ho’o tali k ko e palakafi ‘e taha p ua ‘oku to’o mei ai, pea ko e hiva, ko e ‘ palakafi p k ‘oku to’o m l .

‘Eiki Pal mia: Sai p ia ‘Eiki Sea.

Lord Tu’iha’angana: ‘Oku ‘ikai ke to’o faka’aufuli e me’a ko e ‘ palakalafi p ko fekau’aki mo e ngaahi me’a ‘oku tui ‘a e k miti ‘oku...

‘Eiki Pal mia: Pea kapau ‘e ‘eke mai p ha ni’ihi kiate au p ko e h e me’a ‘oku to’o, pea u talaange p ‘oku to’oto’o p ‘a e kongia, tuku e kongia ka tau ...m l ‘aupito.

‘Eiki Sea: Kehe p ke ke kei m nava ‘Eiki Pal mia.

‘Eiki Pal mia: Sai Sea ke tau Fale Alea p ‘apongipongi

‘Eiki Sea: Ko ia ko e 10 p

‘Eiki Pal mia: Ka mau toki hoko atu ‘a e Kapineti

‘Eiki Sea: Ko ia Hou’eiki fakam l atu ki he ‘Eiki Pal mia hang p ko e fakahoha’a na’e faí, ke tau toki fale p ‘i he 10 koe’uh ke lau p ‘a e talí ‘a e ng ue ko eni ‘a e k miti, pea ‘osi p ia pea tau m tuku pea mou toki me’a mai he M nite pea tau faka’osi ki he M nite, ko ia ke loto ki ai Sekelitali.

Kelesi

M 1 'aupito e Sea e hikinima ka tau kelesi

(Pea fakahoko ai p he 'Eiki Sea ha kelesi ko e lava ia 'o e feme'a'aki ki he 'aho ni, toloi e Fale ki he 10 Pongipongi Falaite)

<006>

Fakam 'opo'opo Ngaahi Feme'a'aki Fale Alea

'Aho Tu apulelulu, 23 Fepueli 2017

2:00 pm

Fale Alea 'o Tonga

1. Lotu

2. Ui 'o e Fale Alea

3. Me'a 'a e 'Eiki Sea 'o e Fale Alea

4. L pooti Fika 03/2017: K miti Tu uma u ki he Ngaahi Totonu a e Fale Alea

Lau kakato a e l pooti.

Me a a e Minisita Polisi o tokanga ki he l pooti ko eni mei he K miti. Fakama ala ala mei he Sea o e K miti. Fokotu u mei he Eiki Pal mia ke to o a e ngaahi me a fekau aki mo e makatu unga 6 mo e 9. Toloia e Fale Alea kae fakataha a e K miti fekau aki mo e ngaahi me a kuo laum lie lelei a e Eiki Pal mia ke to o mei he tohi tali kae lava ke fakah mai ki he Fale Alea.

Hoko atu a e Fale Alea 3:10pm – L pooti mei he Sea o e K miti ki he Ngaahi Totonu fekau aki mo e fakataha a e K miti i he lolotonga a e m l l a e Falé.

Na e femahino aki ai a e K miti ki he ngaahi peesi e to o mei he tohi tali a e Eiki Pal mia o fakatatau ki he me a na a ne me a mai aki anenai ange i he Fale Alea, fekau aki mo e makatu unga 6 mo e 9.

E fiema u leva ha ki i taimi ke fakakakato a e ng ue a e kau ngaue ki hono to o o e ngaahi peesi ko ia. I he ene pehe , oku fokotu u atu ke toloi a e Falé kae oua kuo fakakakato a e ng ue ko ia.

Me a a e Eiki Sea ke toloi e Fale ki auhu, Falaite 24 Fepueli 2017, taimi 10am.

TOLOI A E FALE ALEA.

